

Clean Clothes Campaign rapport

Den 17. februar 2009

Der er lang vej igen, før leverandørerne til detailhandlens giganter opfylder krav om rimelige løn og arbejdsvilkår for de ansatte, som producerer tøj til supermarkeder i de rige lande.

Clean Clothes Campaign (CCC) har for nylig udgivet en rapport om forholdene blandt arbejdere i 31 virksomheder i Indien, Bangladesh, Sri Lanka og Thailand. Fælles for disse virksomheder er, at de leverer tøj til nogle af de største detailhandelskæder i verden: Amerikanske Wal-Mart, franske Carrefour og britiske Tesco, som er verdens tre største supermarkeds-kæder, samt de tyske discountkæder Lidl og Aldi, som begge har butikker i Danmark.

CCC er et samarbejde mellem organisationer, som arbejder for at forbedre løn og arbejdsvilkår for arbejdere i tekstil- og beklædningsbrancherne, især i de fattige lande. Bevægelsen er international og har etableret sig i 11 europæiske lande, senest i Danmark i 2008. Man har desuden kontakt til faglige organisationer i de fleste lavtlønslande. Medlemmerne er NGO'er og faglige organisationer. Handelskartellet har været medlem af CCC siden stiftelsen.

Læs mere om Clean Clothes Campaign i Danmark (<http://www.cleanclothes.dk/>), hvor du også kan læse rapporten I sin helhed.

Rapporten har til formål at undersøge, om de etiske regler, som de store detailhandelskæder (i rapporten kaldet giganterne) har indført, bliver overholdt. Rapportens undersøgelser vedrører tekstil og beklædningsfabrikker. Der er gennemført interviews med 440 arbejdere på 31 fabrikker i de fire lande. Endvidere er en del ledere blevet udsurgt.

Rapporten belyser primært tre emner: Løn og arbejdstid, organisationsfrihed og ansættelsesformer (fx midlertidig ansættelse, hjemmearbejde mm.).

Den overordnede konklusion af rapporten er, at der er lang vej, før virksomhedernes egne etiske forskrifter er overholdt. Overtrædelser af forskrifterne finder primært sted hos underleverandører i de fattige lande, men også inden for virksomhedernes egne rammer finder overtrædelser sted.

Lidt om giganterne

I tabel 1 nedenfor vises nogle hovedtal for detailhandelsgiganterne.

Tabel 1. Hovedtal for giganterne. 2007

Virksomhed	Omsætning (mia. euro)	Overskud (mia. euro)	Antal lande med butikker
Wal-Mart	253	15	14
Carrefour	83	3	30
Tesco	77	4	15
Aldi	47		18
Lidl	52		23

Alle disse virksomheder har enorme forsyningskæder i stort set alle lande. Wal-Mart er klart størst og køber fx for 6,2 mia euro alene i Kina.

Alle giganterne har etiske forskrifter for deres operationer, såvel deres egne aktiviteter som forholdene hos deres leverandører. Forskrifterne omfatter overholdelse af de centrale ILO konventioner om foreningsfrihed, forhandlingsret, ligebehandling, forbud mod børnearbejde osv.

Samarbejdet mellem giganterne og leverandørerne

Forholdene for arbejdere hos giganternes leverandører og evt. underleverandører er ifølge sagens natur vanskelige at kontrollere og derfor sværere for giganterne at håndtere. Selvom et ønske om at overholde de etiske forskrifter skulle være til stede hos giganterne selv, er det derfor let at forklare overtrædelser hos leverandørerne med manglende viden.

I rapporten benægtes det ikke, at information om de reelle forhold hos leverandørerne kan være et problem. Man påpeger imidlertid forhold, som giver giganterne et særligt ansvar over for leverandører.

For det første er giganterne størrelse i sig selv med til at sætte leverandørerne under pres. Der er hundredvis af producenter, som gerne vil levere til giganterne, men kun forholdsvis få rigtig store multinationale supermarkedskæder.

For det andet er giganternes indkøbsprocedurer tilsyneladende lavet uden hensyn til de etiske forskrifter. Virksomhedernes indkøbsafdeling og afdelingen for etisk adfærd taler tilsyneladende ikke sammen. Ordre bliver ofte udskrevet i licitation, som indbyder producenterne til at omgå eller snyde med de etiske forskrifter for at spare omkostninger og dermed få ordren hjem. Desuden ændres specifikationerne ofte i sidste øjeblik, hvilket stiller ekstreme krav til fleksibilitet. Dette fremmer midlertidige og andre usikre ansættelsesformer, bl.a. brug af rejsende arbejdere.

Løn, arbejdstid og foreningsfrihed

Som hovedregel overholdes mindstelønslovgivning i de pågældende lande af giganternes leverandører. Men alligevel er lønnen meget lav og oftest mindre, end der kræves for at dække leveomkostningerne.

Med hensyn til arbejdstid gælder, at den normale arbejdstid er lang, 48 timer om ugen eller mere, op til 70 timer. Hertil kommer overtid, hvilket ofte er nødvendigt for arbejderne for at klare sig, jf. fx huslejeomkostninger. Problemet er, at overtiden ofte ikke betales eller betales utilstrækkeligt. Der er ofte tale om tvang til overarbejde.

Kun én af de 31 fabrikker havde en fagforening. Her var arbejdsforholdene væsentlig bedre end andre steder. De fleste af arbejderne på de øvrige fabrikker var ikke klar over, at de havde ret til at danne fagforeninger. Der blev fundet adskillige eksempler på, at personer, som forsøgte at være fagligt aktive, blev udsat for fyringer, intimideringer eller vold.

Anbefalinger

Clean Clothes Campaign er tilhænger af at nærme sig målsætningen om bedre forhold for arbejdere i de fattige lande gennem dialog med producenter og handlende. I stedet for konfrontation ønsker man samarbejde med giganterne og andre. Rapporten fremsætter således en række anbefalinger til detailhandelskæderne, bl.a.:

- Alle virksomheder i de globale værdikæder bør indføre etiske regler. Reglerne bør være troværdige og tilgængelige for alle, herunder de ansatte.
- At vejlede leverandører med hensyn til, hvad der kræves for at overholde de etiske regler, og hvad der forventes af dem.
- Regelmæssigt efterse leverandørers praksis.
- At træne ledere og ansatte i principperne bag de etiske regler, herunder foreningsfrihed og kollektive overenskomster.
- Undgå en "cut and run" praksis over for leverandører, som ikke overholder reglerne, men indgå i en dialog med de pågældende med henblik på at forbedre forholdene.
- Indføre et positivt samarbejde med fagbevægelsen på giganternes egne arbejdspladser.

Det er utvivlsomt et langt sejt træk at få indført anstændige arbejdsvilkår blandt arbejdere hos leverandører i de fattige lande. CCC's rapport giver mulighed for at komme videre.